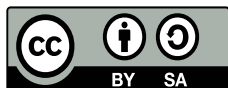

**UPRAVLJANJE PARTICIPACIJOM:
ALATI ZA UKLJUČIVANJE GRAĐANA I
OSNAŽIVANJE ZAJEDNICE**

METODOLOGIJA

[HTTPS://CREATIVECOMMONS.ORG/LICENSES/BY-SA/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

AUTORI:

Gražina Čiuladienė, Gintarė Žemaitaitienė, Jolanta Pivorienė - Sveučilište Mykolas Romeris, Litva
Joanna Kurowska-Pysz, Karolina Mucha-Kuś, Lubomira Trojan - Sveučilište WSB, Poljska
Magdalena Weinle, Lizett Samaniego - Visoka škola medija (Hochschule der Medien), Njemačka

U SURADNJI S:

Le Quang Son, Ho Long Ngoc, Le Thi Hong Oanh - Sveučilište u Danangu, Vijetnam
Dario Marmo, Sara Barbieri - Zsdruga LAMA, Italija
Emira Brkić Karninčić, Nenad Antolović - Riječka razvojna agencija Porin, Hrvatska

Co-funded by
the European Union

Sufinancirano od strane Europske unije. Stavovi i mišljenja izraženi u ovom dokumentu isključivo su stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove Europske unije niti Zaklade za razvoj obrazovnog sustava. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Sveučilište Mykolas Romeris, Litva
WSB Sveučilište, Poljska
Visoka škola medija (Hochschule der Medien), Njemačka

Sveučilište u Danangu, Vijetnam
Zadruga LAMA – socijalno poduzeće, Italija
Riječka razvojna agencija Porin, Hrvatska

Mykolas Romeris
universitetas

Akademia WSB
WSB University

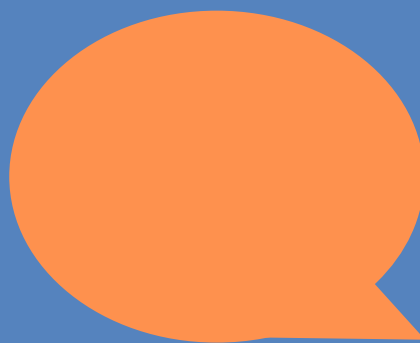
SADRŽAJ

Kazalo pojmova	4-12
Uvod	13
Opći pregled nastavnog plana i programa	14-33
1. Obrazloženje kurikuluma	15
2. Ciljevi i zadaci kolegija	17
3. Ishodi učenja (pristup temeljen na kompetencijama)	18
4. Nastavno vrijeme	21
5. Struktura kolegija	23
6. Uloga predavača	24
7. Strategija vrednovanja	29
Reference	34-35

KAZALO POJMOVA

STAVOVI

- » Naučene predispozicije ili tendencije da se dosljedno pozitivno ili negativno reagira prema osobi, objektu, ideji ili situaciji. Oni odražavaju osjećaje, uvjerenja, vrijednosti i način razmišljanja pojedinca koji utječu na njegovo ponašanje i izbore.

KONSULTACIJE

- » u kontekstu studija odnose se na vrijeme posvećeno usmjeravanju studenata, davanju savjeta ili pomoći od strane predavača ili voditelja kolegija/mentora. Tijekom konsultacija studenti mogu postavljati pitanja, tražiti pojašnjenja o nejasnim temama, dobiti povratne informacije o svom radu i raspraviti strategije za poboljšanje razumijevanja ili uspješnosti.

STUDIJA SLUČAJA

- » Detaljna, dubinska analiza određene osobe, grupe, događaja ili situacije s ciljem istraživanja i razumijevanja njezine složenosti, uzroka i ishoda u stvarnom kontekstu. Studija slučaja obično uključuje ispitivanje određenog projekta, organizacije ili scenarija kako bi se identificirale najbolje prakse, izazovi, naučene lekcije i mjerljivi rezultati. Često uključuje kvalitativne i kvantitativne podatke, opise okruženja, konteksta i poduzetih aktivnosti.

KOLEGIJ

Strukturirana jedinica poučavanja o određenoj temi, koja obično traje jedan akademski semestar. Vodi ga jedan ili više predavača i uključuje fiksni raspored nastave ili predavanja. Kolegij obuhvaća sve nastavne aktivnosti – poput predavanja, zadataka i ispita – osmišljene da studente obrazuju o specifičnoj temi ili vještini. Uspješno završen kolegij obično rezultira stjecanjem ECTS bodova i ponekad ocjenom. Kolegiji mogu biti obavezni ili izborni te dio šireg akademskog programa ili studija.

SMJERNICE

Preporuke za lokalne/regionalne vlasti o tome kako raditi s građanima kako bi se odgovorilo na njihove potrebe te za javne institucije koje žele uključiti stanovnike u urbane promjene, a često se suočavaju s pitanjem kako to učiniti i kako uvjeriti građane da je njihov glas važan. Smjernice će biti univerzalno primjenjive, omogućujući svim vrstama zajednica da ih koriste kako bi unaprijedile komunikaciju sa stanovnicima.

ZNANJE

Skup informacija, činjenica, vještina i razumijevanja stečenih iskustvom, obrazovanjem ili učenjem. Predstavlja svjesnost ili upoznatost osobe s određenom temom ili svijetom općenito. Znanje omogućuje pojedincima da tumače informacije, donose odluke, rješavaju probleme i primjenjuju ono što su naučili u različitim kontekstima.

ISHODI UČENJA

Jasno izražavaju znanja, vještine, stavove ili kompetencije koje bi učenik trebao pokazati kao rezultat poučavanja, a obično se definiraju u obliku koji omogućuje vrednovanje. Oni usmjeravaju razvoj kurikuluma, nastavu i evaluaciju postavljanjem jasnih očekivanja za postignuća studenata.

PREDAVANJE

Oblik poučavanja ili obrazovne prezentacije u kojem govornik, obično sveučilišni predavač ili gostujući predavač, dijeli znanje i informacije o određenoj temi.

PREDAVAČ

Osoba koja predstavlja različite teme unutar kolegija, priprema i održava predavanja, vodi rasprave i predstavlja zadatke za samoprovjeru.

METODOLOGIJA

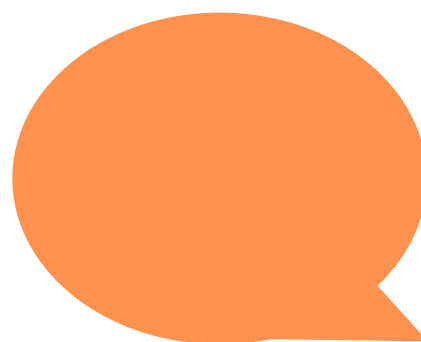
Pružna sveučilišnim predavačima ključne aspekte za provedbu kolegija, uključujući ciljeve i zadatke, sadržaj kolegija, strategije vrednovanja i potrebne resurse.

METODE

Odnose se na sustavne postupke, tehnike ili procese korištene za učinkovito planiranje, izvršavanje, praćenje i dovršavanje zadataka/projekata.

UPRAVLJANJE PARTICIPACIJOM

Proces i praksa aktivnog uključivanja dionika ili zaposlenika u donošenje odluka, planiranje, provedbu i rješavanje problema vezanih uz projektne ili organizacijske ciljeve. Naglašava dijeljenje kontrole i odgovornosti s onima na koje ishodi utječu ili koji ih mogu oblikovati, potičući suradnju, osjećaj vlasništva i predanost

(<https://www.pm4dev.com/pm4dev-blog/entry/project-participation.html>)

PILOT

Aktivnosti koje će prikazati i promovirati tri studije slučaja iz kojih druge lokalne i regionalne vlasti, edukatori i sveučilišni predavači mogu učiti o tome što se može unaprijediti i kako raditi s građanima i vlastima.

PREZENTACIJA

Može biti slobodnog ili strukturiranog usmenog oblika, naglašavajući ključne aspekte izvještaja o projektu ili sažetka. Također uključuje pisani dokument pripremljen od strane studenata koji sudjeluju na kolegiju.

Prezentacija daje pregled i objašnjenja, odgovarajući na pitanja poput:

- » Koji problem vaš projekt želi riješiti i zašto je relevantan ili koristan?
- » Kako ste utvrdili njegove uzroke i posljedice?
- » Što je inspiriralo vaš projekt?
- » Kako bi on riješio problem?
- » Koje biste korake poduzeli i koje radnje proizlaze iz toga?
- » Što predstavljate u svom prototipu, opisu rješenja, ideji ili drugom ishodu projekta?
- » Koje koncepte i teorije – iz ovog kolegija i drugih kolegija tijekom semestra – povezujete s tim?
- » Koje ste metode iskušali na nastavi i kako ste ih primijenili na projekt?

Sažetak nema strogo određen broj riječi. Koristiti APA stil za citate i uključiti popis literature.

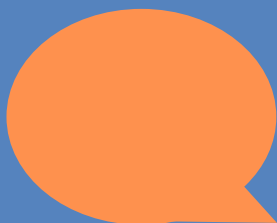
PROJEKT

- » Privremeni pothvat poduzet s ciljem stvaranja jedinstvenog proizvoda, usluge ili rezultata. Ima definiran početak i kraj, specifične ciljeve i obično uključuje koordinirane aktivnosti i resurse potrebne za ostvarenje ciljeva. Projekti se razlikuju od kontinuiranih operacija jer su privremeni i imaju jedinstvene ishode (PMBOK Guide | Project Management Institute).

VJEŠTINE

- » Sposobnosti i kompetencije koje osobi omogućuju učinkovito i uspješno obavljanje zadataka ili aktivnosti. Obično se razvijaju kroz praksu, obuku i iskustvo te uključuju primjenu znanja, tehnika i fizičkih ili mentalnih sposobnosti za postizanje određenih rezultata.

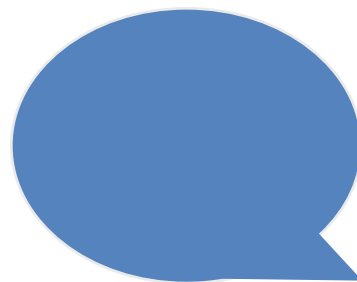
ANKETA/UPITNIK

- » Nakon pilot aktivnosti provest će se anketa među uključenim studentima, građanima, lokalnim vlastima i dionicima.

STUDENT

Osoba koja je odabrala pohađati ovaj kolegij.

SILABUS

Akademski dokument koji studentima daje uvid u to što će se predavati, što se od njih očekuje i kako će se vrednovati njihov napredak tijekom kolegija. Povezuje ishode učenja kolegija sa sadržajem i nastavnim aktivnostima, pomažući studentima u organizaciji studija i razumijevanju strukture kolegija.

ALATI

Univerzalni nastavni i obrazovni materijali koje mogu koristiti i nastavnici i studenti, lokalne vlasti, edukatori, nevladine organizacije i svi koji žele uključiti građane u razvoj jedinice lokalne i područne samouprave.

TUTOR/FACILITATOR

Osoba odgovorna za kolegij, koja usmjerava studente, izrađuje i ocjenjuje zadatke te pruža podršku i savjete studentima u vezi sa stjecanjem praktičnih vještina i organizacijskim pitanjima.

RADIONICA

Strukturirana, interaktivna sesija ili sastanak na kojem se studenti okupljaju kako bi raspravljali, učili, surađivali ili rješavali probleme na određenu temu. Za razliku od predavanja, radionice se fokusiraju na aktivno sudjelovanje, praktične aktivnosti, rješavanje problema i postizanje konkretnog ishoda, često uz vođenje facilitatora. Radionice mogu obuhvatiti bilo koju temu i osmišljene su da potaknu razmjenu ideja, praktičnu primjenu vještina i aktivno učenje. (Definition & Meaning | Dictionary.com).

UVOD

Komunikacija između lokalnih vlasti i građana trebala bi se odvijati u različitim područjima, uključujući okoliš, inkluzivnost, ekonomiju, obrazovanje, tehničke aspekte, infrastrukturu i socijalnu podršku. Održivi urbani razvoj oslanja se na učinkovitu komunikaciju i zajedničke vrijednosti između oba aktera. Aktivno uključivanje i sudjelovanje građana ključno je za izgradnju uključivih i održivih jedinica lokalne i regionalne samouprave. Građani moraju osjećati da se njihov glas uvažava; stoga lokalne vlasti ne bi trebale samo konzultirati odluke s njima, već i pitati što treba promijeniti, poboljšati i, najvažnije, kako to postići. Budući da građani grad, mjesto ili općinu doživljavaju u svom svakodnevnom životu, upravo oni najbolje mogu prepoznati što bi trebalo unaprijediti kako bi grad postao otvoreniji, uključiviji i ekološki prihvatljiviji.

Pružanje univerzalne metodologije, praktičnih alata i političkih smjernica za učinkovitu komunikaciju između građana i lokalnih ili regionalnih vlasti bio je glavni rezultat projekta HEIsCITI (KA220-HED-96EB51E1). Kratica HEIsCITI znači „*Visokoobrazovne institucije kao inovativni pokretači održivog razvoja u europskim gradovima u post-Covid-19 eri*“. Cilj projekta bio je utjecati na urbanu politiku i praksu poboljšanjem kvalitete suradnje između donositelja odluka i građana. U tu svrhu, projekt se fokusirao na izradu univerzalnih kurikuluma osmišljenih kako bi se studentima prenijelo znanje o tome kako učinkovito inicirati, olakšati i koordinirati komunikaciju između građana i lokalnih vlasti.

METODOLOGIJA (Kurikulum)

Rezultat je predstavljen u ovom dokumentu. Metodologija je univerzalna i fokusirana na meke vještine, što je čini primjenjivom na svim sveučilištima bez obzira na specijalizaciju. Visokoobrazovne institucije trebale bi studente opremiti znanjem i vještinama potrebnima za razumijevanje važnosti odgovornog građanstva i uključivog, održivog urbanog razvoja, kao i za poticanje i promicanje suradnje između dionika. Ova metodologija odgovara na nove i složene zahtjeve današnje stvarnosti razvijanjem vještina i izgradnjom kompetencija koje su relevantne i na lokalnoj i na globalnoj razini.

Proces izrade kurikuluma sastojao se od nekoliko faza: (1) konceptualizacija dizajna kurikuluma, (2) razvoj okvira kurikuluma,

(3) izrada alata poput nastavnih i obrazovnih materijala, (4) pilotiranje i evaluacija kurikuluma i (5) uređivanje i finalizacija kurikuluma. Kurikulum i alati pilotirani su u tri europske regije:

Cieszyn (grad na granici Poljske i Češke),

okruzi Joniškis (litavska regija na litavsko-latvijskoj granici s latvijskom manjinom),

regija Stuttgart (jedan od najboljih europskih primjera integracijskih aktivnosti s migrantima i izbjeglicama).

Metodologija je razvijena i potvrđena kao priprema studenata za praksu u uključivanju zajednice.

OPĆI PREGLED KURIKULUMA

Razvoj metodologije temelji se na publikaciji "Training Tools for Curriculum Development: A Resource Pack" (2018), koju je objavio Međunarodni ured za obrazovanje (IBE), UNESCO. Ovaj je dokument zamišljen kao podrška stručnjacima i profesionalcima uključenima u promjene, razvoj, praćenje i evaluaciju kurikulumu. Priručnik doprinosi jačanju kapaciteta u dizajnu, upravljanju i provedbi kurikulumu usmjerenih na kvalitetu i inkluzivnost. Namijenjen je donositeljima odluka u obrazovanju, edukatorima, stručnjacima, kreatorima kurikulumu, evaluatorima, edukatorima nastavnika, supervizorima, ravnateljima škola i nastavnicima koji rade na pitanjima kurikulumu, učenja, vrednovanja i srodnim temama (str. 11).

Priručnik se sastoji od osam modula koji obuhvaćaju temeljne procese i faze koje je potrebno sagledati holistički kako bi se postigao kvalitetan kurikulum za sve. Ovi neovisni moduli predstavljaju dimenzije „životnog ciklusa“ kurikulumu: (1) Dijalog i formulacija politika; (2) Promjene u kurikulumu; (3) Dizajn kurikulumu; (4) Upravljanje sustavom i upravljanje obrazovnim procesima; (5) Razvoj udžbenika i drugih nastavnih i obrazovnih materijala; (6) Razvoj kapaciteta za provedbu kurikulumu; (7) Procesi provedbe kurikulumu; (8) Vrednovanje učenika i evaluacija kurikulumu.

Posebno je Modul 3 – „Dizajn kurikulumu“ inspirirao strukturu metodologije. Posljedično, kurikulum uključuje sljedeće komponente:

- » **Obrazloženje** – Zašto studenti uče ono što uče?
- » **Ciljevi i zadaci** – Koji su ciljevi, svrhe i namjeravani ishodi učenja?
- » **Sadržaj kolegija** – Što studenti uče (npr. kompetencije, znanje, vještine)?
- » **Nastavno vrijeme** – Kada uče?
- » **Uloge nastavnika** – Kako nastavnici usmjeravaju i olakšavaju proces učenja?
- » **Vrednovanje** – Kako se učenje mjeri i ocjenjuje?

Alati

uključuju nastavne i obrazovne materijale (čime studenti uče?) i aktivnosti učenja (kako studenti uče?). Ovi su alati detaljno opisani u dokumentu "Active Participation Tools: A Handbook for Civic Engagement Facilitators."

1. Obrazloženje kurikuluma

Pojam „uključivanje građana“ (*citizen engagement*) odnosi se na aktivnosti koje se provode suradnički, zajedno s grupama ljudi i kroz njih, radi rješavanja pitanja koja utječu na njihovu društvenu dobrobit (Woronkowicz, 2018). Uključivanje građana u razvoj grada ključno je za poticanje uključivog i održivog urbanog razvoja. Građani moraju razumjeti da njihove stavove lokalne vlasti uvažavaju. Stoga vlasti ne bi trebale samo konzultirati građane o odlukama, nego ih i pitati što treba mijenjati, poboljšati i, što je najvažnije, kako te promjene provesti. Budući da građani grad doživljavaju svakodnevno, oni su u jedinstvenoj poziciji da prepoznaju poboljšanja koja će grad učiniti otvorenijim, uključivijim i ekološki prihvatljivijim.

Osim pružanja usluga koje odgovaraju na potrebe građana, uključivanje građana smatra se i čimbenikom koji maksimizira učinkovitost javnih politika (Bensus, 2021; Lappas i dr., 2022). Dugotrajno uključivanje različitih sudionika u donošenje odluka na razini zajednice usklađuje se s participativnim procesima koji se temelje na demokratskim standardima (Yet i dr., 2022). Sveukupna svrha sudjelovanja građana u razvoju grada jest povećati kvalitetu i legitimnost političkih odluka te napraviti zaokret od pristupa usmjerenog na pružanje usluga prema pristupu usmjerenom na građane (Ianniello i dr., 2019).

Međutim, stvaranje ravnopravnih procesa uključivanja građana – tj. uspostavljanje dijaloga među heterogenim dionicima – nije uvijek jednostavno. Upravljanje participativnim procesima često povećava opterećenje službenika i podrazumijeva značajne troškove (Buckwalter, 2014).

Osim toga, službenici ponekad imaju malo povjerenja u vještine, inteligenciju i iskustvo običnih građana. Kao što je Arnstein (1969) primijetila: „u većini slučajeva oni koji nemaju moć doista doživljavaju moćnike kao monolitan ‘sustav’, dok moćnici zapravo doživljavaju one bez moći kao more ‘tih ljudi’“ (str. 217).

Uključivanje građana često se fokusira na potrebe i ciljeve strane koja pokreće participaciju, a ne samih građana. Stoga je poticanje sudjelovanja kroz dugoročna „partnerstva“ s lokalnim zajednicama izazovno. Takva partnerstva ostaju teško dostižna osim ako partneri ne mogu jasno izraziti, raspraviti i riješiti svoje nesuglasice (Ianniello i dr., 2019).

Sveučilišta mogu poslužiti kao most između potreba građana i ciljeva lokalnih vlasti, djelujući kao katalizator inovacija usklađivanjem očekivanja obiju strana kroz zajedničke vrijednosti. Sudjelovanjem u projektima koji rješavaju lokalne izazove i uključuju studente u svrhovite aktivnosti, sveučilišta mogu igrati jedinstvenu ulogu u razvijanju rješenja za aktualne probleme, istovremeno pripremajući novu generaciju da doprinese jačanju otpornosti zajednice.

Visokoobrazovne institucije koje promiču društvenu i građansku odgovornost studenata kroz angažman u zajednici doprinose socio-ekonomskom razvoju zemlje (Maistry & Thakrar, 2012, str. 65). Istovremeno, i studenti i nastavnici imaju koristi od primjene svojih znanja i vještina na stvarne probleme, što se pokazalo korisnim za akademski uspjeh, građanski angažman, samoučinkovitost, samopouzdanje i razvoj leaderskih kapaciteta (Hahn i dr., 2020).

Studente je potrebno obrazovati i pripremiti za angažman u zajednicama. Angažman zajednice nije ograničen samo na sveučilišta, nego uključuje i lokalne zajednice. Putem tog angažmana stanovnici mogu artikulirati: znanje o tome koji problemi postoje u zajednici, gdje se pojavljuju, kada su uočljivi i potencijalno kako bi se mogli riješiti – oslanjajući se na vlastita životna iskustva. Ove dimenzije znanja relevantne su za sveučilišni cilj promicanja održivog razvoja kroz rješavanje pitanja važnih za zajednicu (Mbah, 2019).

Kolegij „Upravljanje participacijom: Alati za uključivanje građana i osnaživanje zajednice“, razvijen u sklopu projekta HEIsCITI, osposobit će studente različitih disciplina za facilitiranje komunikacije između građana i lokalnih vlasti. Kolegij naglašava inkluzivni građanski angažman, s fokusom na održivi razvoj i ekološki prihvatljiva rješenja.

Kolegij je osmišljen tako da naglasi važnost okupljanja ljudi kako bi učili o svojoj zajednici, usvajanja metoda koje omogućuju sudjelovanje u rješavanju problema i poduzimanja akcija koje potiču pozitivne promjene. Radi poboljšanja kvalitete demokratske rasprave o pitanjima urbane održivosti, kolegij naglašava mjerenje i praćenje, integraciju pokazatelja u holistički okvir te poticanje suradnje između građana i donositelja odluka.

Sudjelovanjem u ovom kolegiju studenti će razviti svijest o važnosti građanskog angažmana i osjećaj odgovornosti kao građani. Također će steći znanja i vještine potrebne za olakšavanje komunikacije i suradnje između građana i lokalnih vlasti u kontekstu održivog urbanog razvoja.

2. Ciljevi i zadaci kolegija

Cilj kolegija je naučiti studente kako olakšati i koordinirati komunikaciju između građana i lokalnih vlasti kako bi se poticao uključiv i održiv urbani razvoj u post-Covid-19 eri.

Glavna svrha kolegija jest održati aktivno uključivanje studenata u razvoj zajednice kroz izgradnju partnerstava među različitim dionicima u procesu građanskog angažmana. To će, zauzvrat, utjecati na urbanu politiku i praksu, krećući se prema sustavu koji naglašava zajedničko donošenje odluka kroz poboljšanu informiranost, komunikaciju i dijalog.

Specifični zadaci kolegija su sljedeći:

definirati pojam angažmana zajednice

pružiti raznovrsne alate koji omogućuju odgovorno sudjelovanje u lokalnim kontekstima

usmjeravati studente u procesu osmišljavanja i provedbe projekata ili planova koji odgovaraju na specifične potrebe zajednice

3. Ishodi učenja

Ishodi učenja pokazuju da će studenti steći znanje, ali i razviti niz vještina – istraživačkih, specijaliziranih, socijalnih i osobnih (vidi Tablicu 1)

Tablica 1 Ishodi učenja

ZNAJJE	VJEŠTINE			
	Istraživačke	Specijalne	Socijalne	Osobne
Ključne riječi: Angažman građana	Ključne riječi: Design-thinking Aksijsko istraživanje Studija slučaja	Ključne riječi: Komunikacija za uključivanje građana	Ključne riječi: Grupna suradnja; kolaborativno rješavanje sukoba; rješavanje problema	Ključne riječi: Kreativnost, kritičko mišljenje, osobna odgovornost, individualna dužnost
Student poznaje glavna načela, oblike i pitanja participativnog pristupa i razumije kako ga provesti.	Student može identificirati i formulirati istraživačke probleme, inicirati i samostalno provoditi medijska i komunikacijska istraživanja, kreativno primjenjivati znanstvene metode, prikupljati empirijske podatke i učinkovito upravljati vremenom, ljudskim i financijskim resursima	Student može analizirati informacijsko okruženje organizacije, upravljati internom i eksternom komunikacijom, graditi odnose s publikama na temelju međusobnog razumijevanja i suradnje te pripremati i provoditi komunikacijske strategije i programe javnog informiranja	Student poznaje etička načela interpersonalne, grupne i javne komunikacije, može rješavati problemske situacije i preuzima građansku i društvenu odgovornost za ishode vlastitih i timskih aktivnosti, uključujući i njegov/njezin utjecaj na društvenu dobrobit i okoliš	Student može razmišljati analitički, strateški i kreativno, inicirati i organizirati projekte te preuzeti odgovornost za svoje postupke

Sudjelovanjem u kolegiju studenti će steći ne samo teorijsko znanje o uključivanju građana i alatima za poticanje participacije, nego će naučiti i kako djelovati kao aktivni sudionici. Razvit će istraživačke, socijalne i osobne vještine.

Specijalizirane vještine uvelike su usklađene sa studijskim programom. Predmetne kompetencije trebaju biti u skladu s institucionalnim standardima kurikulumu, koji obično određuju razine kvalitete ili postignuća. Nacionalni standardi sadržaja često se razvijaju uz doprinos stručnih udruga specijaliziranih za određena područja.

Ovim se naglašava da će studenti svih vrsta studijskih usmjerenja naučiti:

- » razumjeti potrebe građana,
- » ispunjavati ciljeve lokalnih vlasti u stvaranju održivih i uključivih rješenja za urbani razvoj,
- » razumjeti društveni kontekst zapuštenih područja,
- » biti aktivni sudionici u razvoju grada,
- » poticati građane na aktivnost,
- » prepoznati i koristiti alate za poticanje participacije u razvoju grada,
- » kako reagirati na izazove turbulentnog okruženja
- » uvažavati prednosti timskog rada i ulogu inovativnog pristupa u rješavanju tzv. „zločudnih problema“ (*wicked problems*).

Kompetencijski kurikulumi naglašavaju integraciju područja učenja istraživanjem transverzalnih tema i njihovo povezivanje sa stvarnim životnim izazovima. Studenti postižu specifične minimalne razine kompetencija u određenim fazama obrazovanja kroz ciljana iskustva učenja. Kompetencije se vrednuju ocjenjivanjem kvalitete izvedbe u predmetno specifičnim zadacima (vidi i podpoglavlje „Strategija vrednovanja“ u ovom dokumentu te dokument *Active Participation Tools: A Handbook for Civic Engagement Facilitators*).

U klasičnom pristupu prijenosa znanja studenti uglavnom imaju pasivnu ulogu, primajući informacije i uklapajući ih u svoje postojeće znanje. U paradigmi učenja temeljenoj na kompetencijama i osobnom okruženju za učenje studenti postaju aktivni sudionici u stjecanju i obradi informacija i znanja (Bratianu i dr., 2020).

Kolegij se temelji prvenstveno na *participativnom* pristupu koji uključuje ideje svih strana, primijenjene kroz različite metode s ciljem rješavanja širokog spektra pitanja. Prednosti takvog participativnog okvira naglašene su u teoriji komunikativnog djelovanja Jürgena Habermasa (1987), koja ističe potrebu da komunikacija uključi sve zainteresirane osobe, u okruženju oslobođenom od dominacije jedne strane.

Kolegij se može opisati kao transdisciplinarno iskustvo poučavanja i učenja temeljeno na kolaborativnoj pedagogiji koja se nadovezuje na znanje studenata kako bi ih razvila u suosjećajne, društveno angažirane, kritične i odgovorne građane. Omogućuje im transdisciplinarno iskustvo, pružajući priliku za suočavanje s društvenim pitanjima iz različitih perspektiva. Kroz zajedničko stvaranje, dijeljenje i usvajanje znanja, okvir suradničkog angažmana može biti koristan za napredovanje i ostvarivanje interesa lokalnih partnera i zajednice (Mbah, 2019).

Studenti preuzimaju ulogu *promotora sudjelovanja u zajednici*. Oni olakšavaju komunikaciju od stanovnika prema službenicima, prate kvalitetu javnog prostora/pitanja, prikupljaju pritužbe i zahtjeve građana te surađuju s vođama zajednice. Također provode ankete kako bi saznali mišljenja stanovnika o mogućim promjenama prije (i poslije) provedbe intervencija. Rezultat je da se praktičari planiranja suočavaju s izazovom kako autentično uključiti glasove mladih u produktivne, a ne simbolične (tokenističke) okvire donošenja odluka (Botchwey i dr., 2019). Uključivanjem studenata u kolaborativne projekte s općinama, kolegij može iskoristiti njihovo znanje i vještine za poticanje stvarnih promjena i inovacija.

4. Nastavno vrijeme

Opseg kolegija (modula) je 2 ECTS boda. Procijenjeni volumen studentskog rada je 27 sati po 1 ECTS bodu, što znači da ukupno opterećenje kolegija iznosi 54 sata. Međutim, procijenjeni volumen rada studenta *može se razlikovati među institucijama*.

Različite institucije mogu imati i različite mogućnosti provedbe – od integracije u postojeći kolegij većeg broja ECTS bodova, do samostalnog kolegija (mikrokvalifikacija), bilo kao obaveznog ili izbornog, na preddiplomskoj ili diplomskoj razini.

S obzirom na složenost problema s kojima se suočavaju gradske uprave i raznolike potrebe građana, postoji opravdanje za fokusiranje na napredne studente na diplomskoj razini. Ti studenti obično posjeduju dublju stručnu ekspertizu i bolje su opremljeni za suočavanje s kompleksnim izazovima.

Radno vrijeme studenta na kolegiju dijeli se na kontaktne sate i sate samostalnog učenja. Primjerice, kolegij može imati 14 sati kontaktnog rada (predavanja/seminari/radionice/laboratoriji) [opseg kontaktnog rada je 35 %], a zatim 40 sati samostalnog rada (vidi Tablicu 2). No, i ta se *raspodjela može razlikovati među institucijama*.

Tablica 2

Studentsko opterećenje (primjer raspodjele radnih sati)

Struktura	Kontaktne sati	Sati samostalnog rada
Uvod u kolegij (cilj, zadaci, sadržaj, strategija vrednovanja, resursi)	2	
Teorijski dio (Kontekst općinske politike / Pojam uključivanja građana (razine, oblici i metode; pitanja, smjernice) / Participativni alati Napomena: Materijal za teorijski dio može se pronaći u dokumentu pod nazivom „Active Participation Tools: A Handbook for Civic Engagement Facilitators”	6 (predavanja/seminari/ radionice/laboratoriji)	6
Praktični dio Uvod u izazov – primjer iz jedinice lokalne i regionalne samouprave Angažman se pojavljuje u praksi: participativno akcijsko istraživanje (projekt), uključujući korištenje participativnih alata – samostalni rad studenata	4 (konzultacije)	30
Prezentacija participativnog akcijskog istraživanja (projekta)	2	4
Ukupno:	14	40
	54	

5. Struktura kolegija

Radno vrijeme studenta na kolegiju podijeljeno je na kontaktne sate i sate samostalnog učenja (Tablica 2). Kontaktne sate odnose se na aktivnosti pod vodstvom nastavnog osoblja, uključujući predavanja, seminare, radionice, laboratorije, vježbe, provjere znanja, konzultacije i slično. Kontaktne rad može se provoditi i na daljinu korištenjem elektroničkih alata za učenje.

Sati samostalnog učenja posvećeni su samostalnom proučavanju dodatnih materijala i dovršavanju kreativnih zadataka. Studentima se pruža koncentrirani teorijski sadržaj, zajedno s opsežnim skupom potencijalnih izvora, predložaka i alata za daljnje proučavanje i širenje znanja. U većini individualnih zadataka studenti istražuju temu ili procese od osobnog interesa. Pripremom i prezentiranjem rezultata tih zadataka, studenti doprinose razvoju sadržaja kolegija kroz dijeljenje specijaliziranog znanja.

Središnja značajka poučavanja predmeta jest bliska povezanost teorijskog znanja i praktične primjene. Stoga je kolegij podijeljen na dva glavna dijela.

Prvi dio – teorijski jest dio tijekom kojeg se studenti uvode u provedbu kolegija, stječu znanja i vještine povezane s participacijom za društveni angažman i participativnim pristupom. Tijekom predavanja studenti stječu temeljna teorijska znanja i razumiju važnost participativnog pristupa. Tijekom seminara/radionica/laboratorija/konsultacija studenti izvedu različite zadatke: raspravljaju o temama, pretražuju informacije i analiziraju slučajeve pripremljene od strane nastavnika.

Drugi dio – praktični usmjeren je na provedbu studentskih participativnih istraživačkih projekata. Nakon nastave, studenti započinju proces određivanja aspekta politike uključivanja ili izgrađenog okoliša koji žele istražiti. Grupiranje studenata za terenski zadatak (participativno istraživanje/

projekt) temelji se na njihovim interesima. Grupa obično broji 3–5 osoba. Tijekom participativnog akcijskog istraživanja (projekta) studenti imaju priliku primijeniti stečeno znanje u praksi. Sati samostalnog rada posvećeni su primjeni odabranih alata za stvaranje participativnog pristupa i provedbi projekta. Svaki projekt imat će pripremljen scenarij – studiju slučaja – koji treba riješiti. Predviđeni su i sati konzultacija s nastavnikom kako bi se raspravila pitanja projekta, odredila primjenjiva pravila i ciljevi koje treba ostvariti. Završnica uključuje prezentaciju rezultata s detaljnim opisom načina njihova postizanja (izvještaj).

Osim toga, studentima se predstavljaju obilježja općine i kontekst politike (vidi dokument „Guidelines and Policy Recommendations“). Putem alata za osnaživanje zajednice studenti zagovaraju poboljšanja (vidi dokument „Active Participation Tools: A Handbook for Civic Engagement Facilitator“). Njihovi napori uključuju: identifikaciju ciljeva, izradu radnog plana, prepoznavanje problema koje stvara izgrađeni okoliš i/ili politike koje upravljaju njihovim zajednicama (prikupljanje podataka), osmišljavanje rješenja i prijedloga za poboljšanja, predstavljanje svoje vizije (rješenja) lokalnim donositeljima odluka i javnosti, razmišljanje o sljedećim koracima na temelju uspjeha i izazova.

Sveukupno, kurikulum studentima pruža jedinstvene prilike da upoznaju svoje zajednice i uključe se u rad s donositeljima odluka. Osnažuje mlade ljude da preuzmu leaderske uloge unutar svojih zajednica, nudeći prijedloge i putove za utjecaj na politiku i uvjete okoliša.

6. Uloga predavača

Uloga edukatora nadilazi puki prijenos znanja. Velika se važnost pridaje otvorenoj i interaktivnoj kulturi poučavanja u kojoj se potiče razmjena između nastavnika i studenata, kao i među samim studentima. Predavač potiče aktivno sudjelovanje u procesu učenja i stvara poticajno okruženje u kojem se pitanja mogu slobodno postavljati, ideje raspravljati i zajednička rješenja pronalaziti. Studenti se potiču da postanu aktivni sudionici u oblikovanju vlastitog obrazovanja, razvijajući istraživačke pristupe nadovezujući se na postojeće znanje (Sernbo i dr., 2024).

Predavači stoga djeluju kao mentori i treneri koji podržavaju i potiču individualni razvoj studenata. Ohrabruju kritičko mišljenje, kreativnost, samostalnost i inicijativu te motiviraju studente da ostvare svoj puni potencijal (vidi dokument „Active Participation Tools: A Handbook for Civic Engagement Facilitators”). To zahtijeva znatnu suzdržanost i kreativno usmjeravanje od strane edukatora kako bi studenti mogli djelovati s vlastitom autonomijom i slobodom.

Konstruktivistička pedagogija (Mathieson, S., 2014) predstavlja nadređenu didaktičku aspiraciju u dizajniranju kolegija jer se temelji na međudjelovanju edukatora, studenata i predstavnika općine. Predavač je odgovoran za dogovore s predstavnicima općine/donositeljima odluka koji potiču i odobravaju studentski angažman;

daju izričitu dozvolu za rad na planerskom ili projektnom zadatku i savjetuju tijekom procesa (ako je potrebno). Osim toga, ciljevi moraju biti dosljedno usuglašeni kako bi partnerstva donijela koristi svim stranama. Konačne odluke ipak donose gradski čelnici – nema jamstva da će studentske ideje biti implementirane. To od gradskih čelnika zahtijeva priznavanje činjenice da je namjerno uključivanje ključno kako bi pravo partnerstvo moglo procvjetati.

U studijskom se procesu primjenjuje pristup usmjeren na studenta. Kako bi se studenti motivirali i učinkovito uključili, pridaje se velika pažnja osiguravanju njihovog sudjelovanja. Koriste se različite metode poučavanja: inkluzivno predavanje, rasprava, studija slučaja, rješavanje problema, brainstorming i dr. Tijekom rješavanja zadataka studenti mogu surađivati i raspravljati o odabiru prikladnih rješenja. Tijekom rasprava razvijaju sposobnost dijeljenja znanja, konstruktivne rasprave i odgovaranja na komentare. Tablica 3 pruža popis mogućih predavanja i seminara. Svi materijali stvoreni za kolegij (planovi predavanja, scenariji seminara) nalaze se u dokumentu „Active Participation Tools: A Handbook for Civic Engagement Facilitators”.

Tablica 3

Moguće teme i metode koje se primjenjuju tijekom kontaktnog rada

	TEME	Metode
PREDAVANJA	Participacija za društveni angažman	Usmeno/online predavanje, igra participacije ili analiza slučaja, rasprava, refleksija, testovi za samoprovjeru
	Uključivanje građana u razvoj jedinice lokalne i regionalne samouprave – slučaj revitalizacije	Usmeno/online predavanje, igra participacije ili analiza slučaja, rasprava, refleksija, testovi za samoprovjeru
	Participacija u praksi – studijski slučaj, alati i metode	Usmeno/online predavanje, PPT prezentacija, pitanja i odgovori (Q&A), rasprava
	Otpornost kroz participaciju: inovativne metode nakon COVID-a	Usmeno/online predavanje, analiza slučaja, rasprava, refleksija, Q&A
	Iza platna: prvi koraci na putu do inovacijskog uspjeha	Usmeno/online predavanje, analiza slučaja, rasprava, refleksija, Q&A,
	Alati za participaciju u teritorijalnoj regeneraciji: slučaj Montagna Prossima	Usmeno/online predavanje, PPT prezentacija, Q&A, rasprava
SEMINARI / RADIONICE / LABORATORIJI	Građanski angažman – kako identificirati ciljne skupine dionika u društvenim procesima	Predavanje, studije slučaja, Q&A, mapiranje dionika, rasprava
	Nevladine organizacije kao posrednici u procesima građanske participacije	Predavanje, studije slučaja, Q&A, mapiranje odnosa i aktivnosti koje podupiru proces društvene participacije, rasprava
	Etika, odgovornost, socijalna uključenost u procesima donošenja odluka	Predavanje, studije slučaja, Q&A, mapiranje izazova i prilika, rasprava
	Mladi kao su-kreatori pametnih gradova	Predavanje, studije slučaja, Q&A, aktivno promatranje (istraživačka šetnja), rasprava
	Izgradnja otpornosti grada na krize uz uključivanje lokalne zajednice	Predavanje, studije slučaja, Q&A, brainstorming za generiranje ideja o izgradnji urbane otpornosti kroz angažman mladih, rasprava
	Revitalizacija degradiranih i napuštenih urbanih područja kroz participativni pristup	Predavanje, studije slučaja, Q&A, prototipiranje, rasprava
	Grad dostupan korisnicima javnih prostora s posebnim potrebama	Predavanje, studije slučaja, Q&A, izrada mape empatije za osobu s posebnim potrebama, rasprava
	Međugeneracijska suradnja u participativnim aktivnostima	Predavanje, studije slučaja, rasprava, Q&A, vježba pripovijedanja (storytelling)

»
Kolegij uključuje učenje
temeljeno na projektima
(Project-Based Learning
— PBL) i pristup design
thinking.

Učenje temeljeno na projektima (Project Based Learning - PBL)

Ovo je pristup učenju koji koristi studentske istraživačke postupke usmjerene na stvaranje proizvoda s vezama i primjenom u stvarnom svijetu. PBL uključuje složen zadatak temeljen na izazovnim pitanjima ili problemima, gdje su studenti uključeni u dizajniranje, rješavanje problema, donošenje odluka i istraživanje.

PBL podupire konstruktivističku teoriju učenja pomažući studentima u razvijanju snažnog razumijevanja kroz istraživanje (Saad & Zainudin, 2024). Umjesto pukog pamćenja novih informacija, ovaj pristup potiče studente da ih razvijaju i analiziraju. Znanje stvaraju sami studenti putem aktivnog sudjelovanja u procesu poučavanja i učenja. PBL pristup pomaže u smanjenju kognitivnog opterećenja studenata i poboljšava njihova postignuća. Tijekom izrade projekta studenti rade u timu kako bi razmjenjivali znanje, međusobno se inspirirali, odgovarali jedni drugima na povratne informacije, pomagali u razumijevanju i učili jedni od drugih. Grupni rad također pozitivno utječe na samopouzdanje studenata.

U novije je vrijeme PBL stekao popularnost kao obrazovna strategija koja potiče interes studenata i njihov kognitivni razvoj (Pan i dr., 2022). Chiu (2020) tvrdi da PBL može unaprijediti sposobnosti višeg reda, a ne samo faktografsko znanje. Štoviše, Deep i dr. (2019) navode da se kroz PBL pristup može razviti i njegovati čak 13 mekih vještina: društvene vještine, timski rad, rješavanje problema, upravljanje sobom, etika i moral, komunikacija, kontinuirano učenje, liderstvo, upravljanje krizama, kreativno i kritičko mišljenje, upravljanje informacijama i poduzetništvo. Studenti koriste dvije ključne vještine 21. stoljeća kada sudjeluju u PBL-u, i to: vještine učenja i inovacija (kritičko mišljenje, rješavanje problema, suradnja, kreativnost i inovacije) te vještine digitalne pismenosti (informacijska pismenost, medijska pismenost, komunikacija i informacijske tehnologije) (Voinohovska i dr., 2019).

Transformacija studenata u aktivne istraživače znanja i iskustvene učenike motivirane vrijednostima zahtijeva visoku razinu angažmana i dodatni napor (Bratianu i dr., 2020). Design thinking jest temeljni pristup tijekom participativnog istraživanja.

Dobra sveobuhvatna definicija *design thinkinga* dolazi od Linde Naiman:

„Design thinking je iterativni, nelinearni ciklus koji uključuje razvijanje dubokog razumijevanja neispunjenih potreba korisnika u kontekstu određene situacije, razumijevanje podataka i otkrivanje uvida, propitivanje pretpostavki, istraživanje različitih perspektiva, redefiniranje problema u prilike, generiranje kreativnih ideja, kritiku i odabir ideja, testiranje kroz prototipiranje i eksperimentiranje, usavršavanje rješenja i konačnu implementaciju inovacije”.¹

Design thinking pristupi

Procesi design thinkinga uključuju punu suradnju s krajnjim korisnicima – od faze istraživanja, koja omogućuje razumijevanje potreba ljudi, do testiranja i povratnih informacija o dizajniranim rješenjima. Rad se odvija u interdisciplinarnim timovima, koristeći metodu radionice, a rješenja osmišljena na kraju testiraju se i unapređuju. Design thinking je timski proces i podrazumijeva su-dizajniranje rješenja, što zahtijeva odmak od individualnih ideja. To je skup načela koja potječu iz prakse dizajnera, ali se danas mogu primjenjivati u različitim područjima ljudske aktivnosti – u dizajnu proizvoda, procesa i usluga, ali i u društvenim promjenama.

Design thinking posebno je vrijedan za razumijevanje potreba ljudi. Rodriguez i Jacoby istaknuli su da je sveobuhvatna potraga za inovacijom kroz dizajn najbolji način da se organizacije zaštite od „crnih labudova” (Jacoby & Rodriguez, 2007). Ovaj se koncept jednako primjenjuje i na gradove te živote građana, osobito u napuštenim područjima.

Pritom se pojam „dizajn” treba shvatiti kao proces, u skladu s konceptom Design Councila, koji „dizajn” definira kao skup vještina i način razmišljanja koji kombinira kritičko mišljenje i kreativnost.

¹ Linda Naiman, Design Thinking as a Strategy for Innovation <https://www.creativityatwork.com/design-thinking-strategy-for-innovation/>

7. Strategija vrednovanja

Kako bi se osiguralo aktivno sudjelovanje studenata i njihova sposobnost primjene teorijskog znanja u praksi, koristit će se kumulativni pristup vrednovanju. Ovaj postupak osigurava da se studenti formativno vrednuju tijekom cijelog kolegija, uz završno sumativno vrednovanje na kraju. Kumulativna ocjena računa se kao prosjek ocjena iz formativnih provjera i završne sumativne ocjene. Vrste i težine (u postocima) formativnih provjera prikazane su u Tablici 4.

Tablica 4

Elementi vrednovanja

Elementi vrednovanja	Postotni udio	Razdoblje ili datum vrednovanja	Kriteriji vrednovanja
Aktivno sudjelovanje tijekom predavanja/seminara/radionica/laboratorija	20	Nakon predavanja/seminara/radionica (teorijski dio)	Tijekom kontaktnog rada od studenata se očekuje aktivno sudjelovanje kroz pripremu za rasprave, analizu slučajeva te postavljanje i odgovaranje na pitanja. Ovo aktivno sudjelovanje priznaje se i potiče kroz bodove koji ulaze u završnu ocjenu. Sudjelovanje se može vrednovati i prema kriterijima koje odredi predavač za pojedine aktivnosti. Nakon svakog predavanja studenti također mogu ispuniti test za samoprovjeru koji priprema predavač, kako bi se osiguralo razumijevanje ključnih pojmova. Testovi mogu sadržavati pitanja zatvorenog i/ili otvorenog tipa.
Prezentacija participativnog istraživanja (projekta)	70	Tijekom nastave	Studenti pripremaju prezentaciju svog projekta, obuhvaćajući ključne aspekte: relevantnost i cilj, zadatke, metode i proces (faze), kao i rezultate i preporuke. Vrednovanje se provodi primjenom rubrika. Preporučeno trajanje svake prezentacije je 20–30 minuta.
Refleksija	10	Tijekom semestra	Studenti reflektiraju svoje cjelokupno iskustvo učenja, identificirajući osobne snage i izazove na koje su naišli. Refleksija se provodi kroz četiri tipa: refleksija prije djelovanja, refleksija u djelovanju, refleksija o djelovanju i refleksija izvan djelovanja. Refleksije se predaju u pisanom obliku.

Najveći dio završne ocjene (70 %) dodjeljuje se za prezentaciju participativnog istraživačkog projekta. To odražava značajan udio studentskog rada u ovom zadatku, s približno 30 od ukupno 54 sata posvećenih projektu. Studenti moraju pripremiti prezentaciju svojih projekata, koja uključuje sljedeće elemente:

- » relevantnost istraživanja,
- » cilj i zadatke istraživanja,
- » korištene metode,
- » proces istraživanja,
- » rezultate istraživanja,
- » preporuke.

Za vrednovanje prezentacija koristi se pristup temeljen na rubrikama. Prednosti metode su:

- » **Transparentnost** – očekivanja i kriteriji vrednovanja jasni su studentima, pomažući im da razumiju prema kojim se standardima ocjenjuje njihov rad.
- » **Dosljednost i objektivnost** – ocjenjivanje je objektivno, osiguravajući da se svi studenti vrednuju prema istim standardima.
- » **Povratne informacije** – studentima se pružaju konkretne, primjenjive povratne informacije, s naglaskom na snage i područja za poboljšanje.

Predložene rubrike prikazane su u Tablici 5.

Tablica 5 Vrednovanje prezentacije projekta prema rubrikama

Kriteriji	BODOVI		
	2 (odlično)	1,5 (potrebno poboljšanje)	1 (slabo)
Formulacija cilja i zadataka	Jasni, ostvarivi	Neki iskazi su upitni	Nejasni iskazi
Točnost istraživanja	Korišteni pouzdani alati, dobro istraženo	Neki alati su upitni	Nema vjerodostojnih alata
Opis procesa	Jasan, dobro strukturiran	Neki dijelovi nejasni ili požureni	Nejasan
Rezultati i preporuke	Jasni, dobro strukturirani	Neki dijelovi nejasni	Nejasni
Izlaganje	Jasno, dobro strukturirano, vizualno vrlo privlačno	Neki dijelovi nejasni ili ubrzani; osnovni dizajn	Neorganizirano i nejasno; loša vizualna izvedba

Dvadeset posto završne ocjene dodjeljuje se za izvedbu tijekom testova ili drugih aktivnosti. Na njih se također može primijeniti rubrika za vrednovanje. Predavač određuje sadržaj i format tih provjera.

Studenti su također motivirani da reflektiraju svoje iskustvo. Refleksija je dodatni element završne ocjene, s udjelom od 10 % (vidi Tablicu 6). Refleksija – odnosno sposobnost kritičkog, analitičkog i objektivnog sagledavanja vlastitog iskustva „izvana” – neodvojiv je element profesionalne kompetencije u svakoj specijaliziranoj profesiji. Ona nadopunjuje razvoj sposobnosti rješavanja problema i donošenja odluka, kao i povećava učinkovitost komunikacije s klijentima ili kolegama (Adams i dr., 2016). Tijekom kolegija studenti su uključeni u kontinuirani proces refleksije. Kombinirajući rad u učionici i samostalan rad, refleksija im pomaže da ne izgube iz vida ideju dizajna, bit i tok načela procesa design thinkinga, da se fokusiraju na aktivnosti i da ih stalno preispituju kroz reflektivni proces.

Za predavača koji vodi kolegij refleksija pomaže da ne izgubi uvid u dinamiku grupe, da osjeti raspoloženje grupe i da se na vrijeme nosi s nejasnoćama ili čak problemima. Time se omogućuje usmjerenija pažnja na proces učenja i dublja analiza iskustava, uvida i zaključaka radi kvalitetnije provedbe kolegija i profesionalnog rasta..

Konceptualni okvir refleksije sastoji se od četiriju komponenti: refleksija prije djelovanja, refleksija u djelovanju, refleksija o djelovanju, refleksija izvan djelovanja. Refleksija prije djelovanja potiče studente na razmišljanje prije nego što pristupe praktičnim zadacima. Refleksija o djelovanju uključuje rekonstrukciju iskustava nakon događaja, umjesto stvaranja značenja u trenutku. Nasuprot tome, refleksija u djelovanju omogućuje studentima da aktivno „grade” svoje djelovanje dok se ono odvija, poboljšavajući donošenje odluka u stvarnom vremenu. Refleksija izvan djelovanja pomaže studentima da povežu svoja prošla i sadašnja iskustva kako bi usmjerili i informirali buduće akcije (Edwards, 2017).

Okvir strategije vrednovanja izrađen je s ciljem da studenti prođu kroz transformativni proces učenja. Transformativno učenje u ovom se kontekstu shvaća kao „proces u kojem se prethodno nekritički usvojene pretpostavke, uvjerenja, vrijednosti i perspektive dovode u pitanje te time postaju otvorenije, fleksibilnije i bolje utemeljene”. Ovaj proces započinje time da studenti postanu svjesni svojih perspektiva značenja (Fritz & Marchewka, 2024). Zatim, kroz participativno istraživanje i refleksiju, studenti imaju priliku razviti odgovarajuće stavove i sposobnosti.

Treba napomenuti da se udjeli pojedinih elemenata vrednovanja i konkretni elementi mogu razlikovati ovisno o vrsti kolegija, a određuju se u skladu s pravilnikom o ispitima odgovarajuće institucije..

REFERENCE

Adams C. L., D. Nestel, and P. Wolf (2006). Reflection: a critical proficiency essential to the effective development of a high competence in communication," *Journal of Veterinary Medical Education*, 33 (1): 58-64.

Arnstein, Sh. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35 (4), 216-224. DOI: 10.1080/01944366908977225

Bensus, V. (2021). Improving local governance with citizen engagement? *City*, 25 (1-2), 88-107. DOI: 10.1080/13604813.2021.1885913

Bratianu, C., Hadad, Sh., and Bejinaru, R. (2020). Paradigm Shift in Business Education: A Competence-Based Approach. *Sustainability*, 12, 1348; doi:10.3390/su12041348

Botchwey, N.D., Johnson, N., O`Connell, L.K., and Kim, A.J. (2019). Including Youth in the Lander of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 85 (3): 255 – 270. DOI: 10.1080/01944363.2019.1616319

Buckwalter, N. D. (2014). The Potential for Public Empowerment through Government-Organized Participation. *Public Administration Review*, 74, 573-584. <https://doi.org/10.1111/puar.12217>

Chiu, C. F. (2020). Facilitating K-12 teachers in creating apps by visual programming and project-based learning. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (Ijet)*, 15(01), 103. <https://doi.org/10.3991/ijet.v15i01.11013>

Deep, S., Salleh, B. M., & Othman, H. (2019). Improving the soft skills of engineering undergraduates in Malaysia through problem-based approaches and e-learning applications. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 9(4), 662-676. <http://doi.org/10.1108/HESWBL-07-2018-0072>

Edwards, Sh. (2017). Reflecting differently. New dimensions: reflection-before-action and reflection-beyond-action. *International Practice Development Journal*, 7 (1): 1-14.

Fritz, R., and Marchewka M. (2024) Transformative learning: Investigating perspective changes towards developing global human resources in a virtual exchange project. *Innovations in Education and Teaching International*, 61(2): 370-384, DOI: 10.1080/14703297.2022.2163277

Hahn, M.B., Kemp, C., Ward-Waller, Ch., Donovan, Sh., Schmidt, J. I., & Bauer, S. (2020) Collaborative climate mitigation and adaptation planning with university, community, and municipal partners: a case study in Anchorage, Alaska. *Local Environment*, 25 (9), 648-665. DOI: 10.1080/13549839.2020.1811655

Ianniello, M., Iacuzzi, S., Fedele, P., & Brusati, L (2019). Obstacles and solutions on the ladder of citizen participation: a systematic review. *Public Management Review*, 21 (1), 21-46. DOI: 10.1080/14719037.2018.1438499

Jacoby, R., & Rodriguez, D. (2007). Innovation, growth, and getting to where you want to go. *Design Management Review*, 18(1), 10.

Lappas, G., Triantafillidou, A. & Kani, A. (2022). Harnessing the power of dialogue: examining the impact of facebook content on citizens' engagement. *Local Government Studies*, 48 (1), 87-106. DOI: 10.1080/03003930.2020.1870958

Maistry, M., & Thakrar, J. (2012). Educating students for effective community engagement: student perspectives on curriculum imperatives for universities in South Africa. *South African Review of Sociology*, 43 (2), 58-75. DOI: 10.1080/21528586.2012.694243

Mbah, M. (2019). Can local knowledge make the difference? Rethinking universities' community engagement and prospect for sustainable community development. *The Journal of Environmental Education*, 50 (1), 11-22. DOI: 10.1080/00958964.2018.1462136

Mathieson, S. (2014). Student Learning. In H. Fry, S. Ketteridge, & S. Marshall, A handbook for teaching and learning in higher education. Enhancing academic practice (3rd ed.). Routledge.

Pan, H. W., Chen, N., and Wiens, P. D. (2022). Teacher professional development and practice of project-based learning in Taiwan: The moderating effect of self-efficacy. *Asia Pacific Journal of Education*. <https://doi.org/10.1080/02188791.2022.2114423>

Saad, A., and Zainudin, S. (2024). A review of teaching and learning approach in implementing Project-Based Learning (PBL) with Computational Thinking (CT). *Interactive Learning Environments*, 32 (10), 7622-7646, DOI: 10.1080/10494820.2024.2328280

Sernbo, E., Sjöström, M., and Rademaker, A. L. (2024) Developing international virtual student exchange to enhance theory-practice transfer. *Social Work Education*, 43(4): 1110-1122. DOI: 10.1080/02615479.2023.2167199

Training tools for curriculum development: a resource pack. (2018). UNESCO International Bureau of Education. Training tools for curriculum development: a resource pack - UNESCO Digital Library

Voinohovska, V., Tsankov, S., & Goranova, E. (2019). Development of the students' Computational Thinking skills with Project-Based Learning in scratch programming environment, 5254–5261. <https://doi.org/10.21125/inted.2019.1309>

Woronkowicz, J. (2018). *Community Engagement and Cultural Building Projects*. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 48 (1), 32-43. DOI: 10.1080/10632921.2017.1366962

Yet, M., Manuel, P., DeVidi, M. & MacDonald, B. H. (2022). Learning from Experience: Lessons from Community-based Engagement for Improving Participatory Marine Spatial Planning. *Planning Practice & Research*, 37 (2), 189–212. DOI: 10.1080/02697459.2021.2017101

Mykolo Romerio
universitetas

Akademia WSB
WSB University

2025